ECLI:LV:AT:2020:0529.A420140716.6.S
Lieta Nr. A420140716, SKA-111/2020
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2020.gada 29.maijā

Tiesa šādā sastāvā: senatores Anita Kovaļevska, Līvija Slica, Ieva Višķere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumiem par Rīgas Centrālcietuma administrācijas faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku un mantisko zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 28.septembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējs /pers. A/ 2015.gada 21.augustā vērsās Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) ar iesniegumu, kurā sūdzējās par apstākļiem Rīgas Centrālcietuma Komplektēšanas (uzņemšanas) nodaļas un 4.korpusa kamerās.

Ar Pārvaldes 2015.gada 28.decembra lēmumu nolemts atzīt par prettiesisku Rīgas Centrālcietuma administrācijas rīcību, no 2014.gada 1.decembra līdz 8.decembrim, no 2015.gada 5.janvāra līdz 12.janvārim, no 19.janvāra līdz 23.janvārim, no 13.aprīļa līdz 17.aprīlim, no 27.aprīļa līdz 30.aprīlim un no 25.maija līdz 29.maijam nenodrošinot pieteicējam Rīgas Centrālcietuma 4.korpusa kamerā Nr. 423 tiesības uz privātumu sanitārā mezgla apmeklējumu laikā. Kā atbilstīgs nemantiskā (morālā) kaitējuma atlīdzinājums par šo prettiesisko rīcību noteikta rakstveida atvainošanās. Saistībā ar pārējiem apstākļiem prettiesiska iestādes rīcība netika konstatēta. Ar lēmumu arī atteikts piešķirt nemantiskā (morālā) kaitējuma atlīdzinājumu naudā un atteikts atlīdzināt mantiskos zaudējumus.

[2] Pieteicējs iesniedza pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai par Rīgas Centrālcietuma faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku daļā, ar kuru pieteicēja prasījumi iestādē nav apmierināti, nemantiskā (morālā) kaitējuma atlīdzināšanu naudā un mantisko zaudējumu atlīdzināšanu.

Ar Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 16.februāra spriedumu pieteikums apmierināts daļā par mantisko zaudējumu – juridiskās palīdzības izdevumu – atlīdzināšanu, uzdodot Latvijas Republikai izmaksāt pieteicējam 25,61 *euro*. Pārējā daļā pieteikums noraidīts.

[3] Izskatot lietu sakarā ar pieteicēja apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2017.gada 28.septembra spriedumu, kurā tā pievienojās arī Administratīvās rajona tiesas sprieduma motivācijai, pieteikumu noraidīja.

[3.1] Apgabaltiesa norādīja, ka pieteicējs pirmās instances tiesas spriedumu ir pārsūdzējis daļā, kurā pieteikums nav apmierināts, bet Pārvalde apelācijas sūdzību nav iesniegusi. Līdz ar to apgabaltiesa secināja, ka pirmās instances tiesas spriedums ir stājies spēkā daļā par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu 25,61 *euro* un šajā daļā prasījuma pamatotība nav jāvērtē.

[3.2] Lai gan Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kamerās tika konstatēts nepietiekams dabiskais apgaismojums un neatbilstoša tīrība, apgabaltiesa nekonstatēja Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3.panta pārkāpumu, jo pieteicējs kamerās tika ievietots ļoti īslaicīgi.

[3.3] Kameru Nr. 423, Nr. 424 un Nr. 426 dzīvojamo platību apgabaltiesa atzina par pietiekamu. Apgabaltiesa arī secināja, ka, neraugoties uz ķieģeļu sienu iepretim logam, pieteicējam tika nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, ņemot vērā, ka kameras kopējais apgaismojums ir pietiekams, lai varētu lasīt un rakstīt. Apgabaltiesa noraidīja pieteicēja argumentu, ka viņam netika izsniegti kameras uzkopšanai nepieciešamie piederumi un līdzekļi, uzsverot, ka pieteicējs nav norādījis nevienu konkrētu situāciju, kad cietuma administrācija būtu atteikusies pieteicējam izsniegt tīrīšanai nepieciešamos piederumus un līdzekļus.

Pieteicējam nodrošināto dušu apmeklējumu skaitu apgabaltiesa atzina par pietiekamu, jo pieteicējs varēja vienu vai divas reizes nedēļā mazgāties dušā, bet pārējā laikā lietot kameras sanitārajā mezglā pieejamo ūdeni, nepieciešamības gadījumā uzsildot ūdeni ar elektrisko ūdens sildītāju.

Apgabaltiesa noraidīja pieteicēja iebildumus par signalizācijas pogas nepieciešamību, uzsverot, ka pieteicējs nav norādījis konkrētu situāciju, kad cietuma apsardze nav bijusi sasniedzama. Pastaigu laukumu platību apgabaltiesa atzina par pietiekamu un secināja, ka dabīgo vides elementu neesamība nenorāda uz to, ka pastaigu laukums nebūtu izmantojams pastaigām un sporta aktivitātēm.

Spriedumā arī konstatēts, ka pieteicējs Rīgas Centrālcietuma telpās ir uzturējies īslaicīgi, kas ir būtiski apgrūtinājis iespēju pieteicēju ievietot kamerās ar citām personām un ietekmējis arī pieteicēja iespēju brīvāk pārvietoties pa cietuma teritoriju un iesaisti dažādos ārpustelpu pasākumos.

[3.4] Apgabaltiesa noraidīja pieteicēja prasījumu par nemantiskā (morālā) kaitējuma atlīdzināšanu naudā, jo atzina rakstveida atvainošanos par atbilstīgu atlīdzinājumu par kaitējumu, kas nodarīts ar pārvaldes konstatēto iestādes prettiesisko rīcību, nenodrošinot pieteicējam kamerā Nr. 423 pietiekamu privātumu sanitārā mezgla apmeklējuma laikā. Arī prasījums par mantisko zaudējumu – juridiskās palīdzības izdevumu – atlīdzināšanu tika noraidīts.

[4] Pieteicējs ir iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā ietverti turpmāk minētie iebildumi.

[4.1] Tiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 5., 7., 8., 9. un 10.pantā minētos principus.

[4.2] Pieteicējs gadiem ir sūdzējies par cietumu administrāciju pieļautajiem pārkāpumiem. Taču pat tad, kad atsevišķu pārkāpumu esība ir atzīta ar tiesas nolēmumiem, tie netiek novērsti.

[4.3] Pieteicējs cietumā atrodas jau astoto gadu. Visu šo laiku pieteicējam nav nodrošināti atbilstoši apstākļi kamerās.

Arī šobrīd apstākļi nav mainījušies, un pieteicējam nav nodrošināta pietiekoša kameras platība un privātums sanitārajā mezglā, un ventilācija darbojas vien periodiski. Pieteicējs kamerā pavada 23 stundas diennaktī, līdz ar to šādi apstākļi nav pieļaujami.

Visu šo laiku pieteicējam nav nodrošināta iespēja pilnvērtīgi rūpēties par savu higiēnu – Jelgavas cietuma administrācija dušu ļāvusi apmeklēt tikai vienu reizi nedēļā, un pieteicējam izsniegto higiēnas kopšanas līdzekļu apjoms mēnesī nav bijis pietiekams. Arī kameras uzkopšanai izsniegto līdzekļu daudzums ir nepietiekams.

Dušas telpas bijušas avārijas stāvoklī, tiek uzkoptas neregulāri. Pārģērbjoties dušas telpu priekštelpās, privātums netika nodrošināts. Ikdienas pastaigas tiek nodrošinātas vien stundu dienā. Pastaigu laukumi ir mazi, tajos nav ne floras, ne faunas, tie ir piedrazoti, un tajos jūtami tabakas dūmi. Nedz kamerā, nedz pastaigu laukumos, nedz dušu telpās nav signalizācijas sistēmas.

Pieteicējam netiek nodrošināta iespēja socializēties, tikties ar citām cietumā esošajām personām vai piedalīties brīvā laika pavadīšanas pasākumos. Pieteicējam liegta iespēja apgūt interešu izglītību. Tāpat tiek liegta iespēja strādāt algotu darbu, kā rezultātā pieteicējs nespēj sevi uzturēt. Netiek nodrošināta iespēja tikties ar radiniekiem maksas viesnīcā un regulāri sazināties ar dēlu gan telefoniski, gan videokonferences režīmā. Pieteicēja korespondence tiek pakļauta regulārai kontrolei.

Līdz ar to ir pārkāptas pieteicēja cilvēktiesības – necilvēcīgas apiešanās aizliegums.

[4.4] Lai gan pieteicējs nav notiesāts, viņš cietumā atrodas jau astoto gadu. Tas ir pielīdzināms brīvības atņemšanas sodam, līdz ar to pieteicējam būtu jānodrošina tāds pats tiesību minimums kā notiesātajiem. Taču pieteicējs jau astoņus gadus dzīvo apstākļos, kas ir sliktāki nekā notiesātajiem. Pieteicējam kā apcietinājumā esošai personai netiek nodrošināta par 4 m^2 lielāka dzīvojamā platība vienieslodzījuma kamerā, kamēr notiesāto personu dzīvojamā platība vienieslodzījuma kamerā nedrīkst būt mazāka par 9 m^2. Notiesātajiem ir arī daudz plašākas tiesības uzturēties ārpus kameras. Tas nav samērīgi.

[4.5] Izskatot pieteikumu, tiesa katru no apstākļiem ir vērtējusi atsevišķi. Sadrumstalojot pieteicēja prasījumus, patieso aizskārumu nav iespējams konstatēt. Attiecībā pret pieteicēju ir noticis Konvencijas 3.panta pārkāpums.

[4.6] Nevar piekrist tiesas viedoklim, ka apstākļi Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kamerās nesasniedz to minimālo bardzības līmeni, kas nepieciešams Konvencijas 3.panta pārkāpuma konstatēšanai. Visām telpām ieslodzījumā ir jāatbilst normatīvo aktu noteikumiem. Atrašanās šādās telpās nav salīdzināma ar gaidīšanu rindā iestādes gaitenī vai pie ārsta vai atrašanos tiesas sēžu zālē bez logiem.

[4.7] Nevar piekrist tiesas secinājumiem par kamerām Nr. 423, Nr. 424 un Nr. 426. Nav saprotams, kāpēc pieteicējam tiek nodrošināti sliktāki apstākļi kā notiesātajiem, lai arī pieteicējs apcietinājumā atrodas jau astoņus gadus. Tiesa nav atsaukusies ne uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, ne arī ņēmusi vērā prasības, kas attiecināmas uz notiesātajām personām. Nevar piekrist tiesas viedoklim par dabiskā apgaismojuma pietiekamību, uzkopšanas piederumu un līdzekļu izsniegšanu, dušas apmeklējuma skaita pietiekamību, pastaigu apstākļiem.

[4.8] Ne pirmās instances tiesa, ne apelācijas instances tiesa nav pamanījušas, ka pieteicējs, pārsūdzot Ieslodzījuma vietu pārvaldes lēmumu, bija norādījis, ka arī kamerās Nr. 424 un Nr. 426 nav nodrošināts privātums sanitārā mezgla apmeklējuma laikā. Tas spriedumā nav izvērtēts. Līdz ar to pieteicējs nav saņēmis atbilstošu atlīdzinājumu par nemantisko kaitējumu. Ieslodzījuma vietu pārvalde par šo pārkāpumu nav pat atvainojusies.

[4.9] Pieteicēja prasījumi par nemantiskā kaitējuma un mantisko zaudējumu atlīdzināšanu bija apmierināmi pilnā apmērā. Tiesa, lemjot par atlīdzinājumu par nemantisko kaitējumu, nav ievērojusi Latvijas Republikas Satversmes 92.pantu, Administratīvā procesa likuma 92.pantu un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo daļu.

Motīvu daļa

[5] Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmā daļa noteic, ka tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kas spriedumu pārsūdzējis vai kasācijas sūdzībai pievienojies, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā. Šī norma regulē lietas izskatīšanas robežas kasācijas instancē, un no tās izriet, ka Senātam, izskatot lietu kasācijas kārtībā, ir jāpārbauda, vai tieši kasācijas sūdzībā minētie argumenti var būt pamats sprieduma atcelšanai tā pārsūdzētajā daļā.

No Administratīvā procesa 325. – 328.panta izriet, ka ne jebkādi kasācijas sūdzībā ietverti argumenti var būt pamats pārsūdzētā sprieduma atcelšanai. Administratīvā procesa likuma 325.pantā ir noteikts, ka spriedumu administratīvā procesa dalībnieks var pārsūdzēt kasācijas kārtībā tikai tad, ja tiesa pārkāpusi materiālo vai procesuālo tiesību normas vai, izskatot lietu, pārsniegusi savas kompetences robežas un šis pārkāpums novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. Administratīvā procesa likuma 326. un 327.pantā ir skaidrots, kas ir materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpums. Savukārt no 328.panta pirmās daļas 6.punkta izriet, ka kasācijas sūdzībā ir jānorāda ne tikai tas, kādu materiālo vai procesuālo tiesību normu tiesa pārkāpusi, bet ir arī jāpamato, kā izpaužas šis pārkāpums. Ja kasācijas sūdzībā ietvertie argumenti neatbilst šīm prasībām, tad tie nevar būt pamats pārsūdzētā sprieduma atcelšanai, un Senātam tie ir jāatstāj bez ievērības.

[6] Pārbaudot kasācijas sūdzībā ietvertos argumentus, Senāts konstatē, ka kasācijas sūdzībā ir norādīts, ka apgabaltiesa nav piemērojusi Administratīvā procesa likuma 5., 7., 8., 9. un 10.pantā minētos principus. Tādējādi ir norādīts uz iespējamu materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumu. Taču kasācijas sūdzībā nav raksturots, kā ir izpaudies šo tiesību normu pārkāpums, proti, kasācijas sūdzībā nav paskaidrots, kad tieši un kāpēc apgabaltiesai konkrētā situācijā bija jāpiemēro šie principi. Līdz ar to šāds kasācijas sūdzības arguments nevar būt pamats sprieduma atcelšanai, un tas ir atstājams bez ievērības.

[7] Kasācijas sūdzībā ir minēts, ka pieteicējs gadiem ir sūdzējies par cietumu administrāciju pieļautajiem pārkāpumiem. Taču pat tad, kad atsevišķu pārkāpumu esība ir atzīta ar tiesas nolēmumiem, tie netiekot novērsti.

Senāts konstatē, ka šis arguments liecina par pieteicēja neapmierinātību ar iestādes rīcību, taču tas nekādi neliecina par tiesas pieļautu materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumu. Kasācijas instances tiesas kompetence ir pārbaudīt tieši to, vai zemākas instances tiesa lietas izskatīšanā ir ievērojusi procesuālo un materiālo tiesību normu prasības, nevis izskatīt lietu pēc būtības. Līdz ar to arī šis arguments nevar būt pamats apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

[8] Kasācijas sūdzībā divās lapās ir uzskaitīts tas, kādi apstākļi ieslodzījuma vietā neapmierina pieteicēju, un nobeigumā izdarīts secinājums, ka līdz ar to ir pārkāptas pieteicēja cilvēktiesības – necilvēcīgas apiešanās aizliegums (kasācijas sūdzības 5. un 6.punkts).

Arī šie argumenti liecina par pieteicēja neapmierinātību ar iestādes rīcību, nevis par tiesas pieļautu materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumu. Šī kasācijas sūdzības daļa nesatur nekādas norādes par to, kādus tieši pārkāpumus ir pieļāvusi tiesa (piemēram, vai tiesa kādus no šiem apstākļiem nav vērtējusi; vai tiesa, vērtējot kādus no šiem apstākļiem, ir pieļāvusi kādus procesuālus pārkāpumus un kā tieši šie pārkāpumi ir izpaudušies; vai tiesa, vērtējot šos apstākļus, ir nepareizi interpretējusi materiālo tiesību normu – necilvēcīgas apiešanās aizliegumu). Senāts nevar pārbaudīt, vai

patiešām ieslodzījuma vietā pastāvēja kasācijas sūdzībā norādītie apstākļi, jo tā būtu lietas izskatīšana pēc būtības, kas nav kasācijas instances tiesas kompetencē. Ievērojot minēto, arī šie argumenti nevar būt pamats apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

[9] Kasācijas sūdzībā pausts viedoklis, ka pieteicējam būtu jānodrošina tāds pats tiesību minimums kā notiesātajiem, jo pieteicējs ieslodzījuma vietā atrodas jau astoto gadu. Taču kasācijas sūdzības 7.punktā nav paskaidrots, kādu tieši pārkāpumu šajā kontekstā ir pieļāvusi tiesa (piemēram, pieteicējs šādu argumentu tiesai bija norādījis, bet tiesa to nav vērtējusi; tiesa šo argumentu ir vērtējusi, bet, to vērtējot, ir nepareizi interpretējusi kādu tiesību normu). Kasācijas sūdzības 10.punktā ir norādīts, ka tiesa nav atsaukusies uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi. Taču kasācijas sūdzībā nav norādīts neviens konkrēts Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums, uz kuru tiesai vajadzēja atsaukties. Līdz ar to arī šis arguments nevar būt pamats apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

Turklāt Senāts papildus vēlas norādīt, ka iestādes rīcība attiecībā uz iestādei īpaši pakļautām personām ir atzīstama par faktisko rīcību tikai tad, ja ir konstatējams, ka tā būtiski ierobežo šo īpaši pakļauto personu cilvēktiesības. Līdz ar to, lai atzītu, ka iestāde ir pieļāvusi prettiesisku faktisko rīcību, nav pietiekami tikai konstatēt kādas nacionālas tiesību normas neievērošanu, bet gan jākonstatē arī korespondējošs personas cilvēktiesību aizskārums (*Senāta 2018.gada 5.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-176/2018 (* ECLI:LV:AT:2018:0205.A420150115.2.S) *6.punkts*). Ņemot vērā minēto, tas vien, ka personai, kas ilgstoši atrodas ieslodzījuma vietā, netiek nodrošinātas tādas tiesības, kas nacionālajās tiesību normās ir noteiktas notiesātajām personām, pats par sevi automātiski nenozīmē, ka ir pieļauts cilvēktiesību pārkāpums, jo arī nacionālajos tiesību aktos apcietinātajiem garantētajam tiesību apjomam būtu jāatbilst cilvēktiesību standartiem. Līdz ar to arguments, ka ieslodzītajam nav nodrošinātas notiesātajiem paredzētās tiesības, jebkurā gadījumā nevar būt pietiekams, lai konstatētu, ka ir pārkāpts necilvēcīgas apiešanās aizliegums un līdz ar to ir pieļauta prettiesiska faktiskā rīcība.

[10] Kasācijas sūdzībā ir izteikts iebildums, ka apgabaltiesa katru no uzturēšanās apstākļiem ieslodzījuma vietā ir vērtējusi atsevišķi, bet, sadrumstalojot prasījumus, patieso aizskārumu nav iespējams konstatēt.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir kritizējusi nacionālo tiesu praksi, ieslodzīto personu pieteikumus par uzturēšanās apstākļiem ieslodzījuma vietā sadalot vairākos atsevišķos prasījumos un analizējot katru no tiem atsevišķi. Šāda analīze samazina katra argumenta nozīmi, vērtējot vispārējos apcietinājuma apstākļus, un līdz ar to netiek ņemta vērā šo apstākļu kumulatīvā ietekme uz pieteicēju, kā to prasa Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Šāda pieeja var viegli novest pie secinājuma, ka neviena no sūdzībām pati par sevi nav pietiekami nopietna, lai pieprasītu kompensāciju, pat gadījumos, kad vispārējā ietekme uz konkrēto ieslodzīto sasniegtu konvencijas 3.panta pārkāpuma slieksni (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012.gada 10.janvāra sprieduma lietā „Shahanov pret Bulgāriju", iesnieguma Nr. 16391/05, 40.punkts*).

Arī no vairākiem Senāta nolēmumiem izriet, ka, pārbaudot, vai ar uzturēšanās apstākļiem ieslodzījuma vietā ir būtiski aizskartas pieteicēja cilvēktiesības, jāvērtē ieslodzījuma vietas apstākļu kumulatīvais efekts (*Senāta 2013.gada 6.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-324/2013 (A42927309) 11.punkts, 2015.gada 18.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1389/2015 (A420353014) 8.punkts, 2016.gada 30.novembra sprieduma lietā Nr. SKA-713/2016 (A420480513) 9.punkts, 2017.gada 28.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-586/2017 (A420338514) 10.punkts*).

Līdz ar to var secināt, ka kasācijas sūdzībā ir norādīts uz procesuālu pārkāpumu uzturēšanās apstākļu ieslodzījuma vietā vērtēšanā. Taču kasācijas sūdzībā nav norādīts, kā tieši šis pārkāpums ir izpaudies, proti, tieši kuri apstākļi un kāpēc bija jāvērtē kopsakarā un kas liecina par to, ka tiesa to nav darījusi.

Izskatāmajā lietā tas ir īpaši svarīgi, jo apgabaltiesas spriedumā ir vērtēts plašs apstākļu klāsts un gan veids, kā apgabaltiesa ir vērtējusi konkrētos apstākļus, gan izdarītie secinājumi par dažādiem apstākļiem ir atšķirīgi. Piemēram, no sprieduma ir skaidri redzams, ka tiesa ir vērtējusi visus apstākļus Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kamerās to kopsakarā, lai izdarītu secinājumu, ka apstākļi šajās kamerās nerada cilvēktiesību pārkāpumu. Līdz ar to nav pamata apgalvot, ka apgabaltiesa vispār nebūtu piemērojusi kumulatīvas vērtēšanas principu. Tāpat ir jāatzīmē, ka apgabaltiesa, piemēram, nepiešķīra ticamību pieteicēja paskaidrojumam, ka viņam nav izsniegti nepieciešamie kameru uzkopšanas līdzekļi un piederumi, tādējādi atzīstot, ka šie līdzekļi un piederumi bija pieteicēja rīcībā. Tāpat apgabaltiesa atzina, ka pieteicējam bija iespēja vienu vai divas reizes nedēļā nomazgāties dušā, bet pārējā laikā lietot kameras sanitārajā mezglā pieejamo ūdeni, nepieciešamības gadījumā uzsildot ūdeni ar elektrisko ūdens sildītāju. Līdz ar to apgabaltiesa secināja, ka pieteicējam bija nodrošinātas pietiekošas mazgāšanās iespējas. Tātad, izvērtējot minētos apstākļus, apgabaltiesa vispār nav konstatējusi nekādas nepilnības un ne vismazāko pieteicēja tiesību aizskārumu. Šajā sakarā Senāts norāda: ja kādi apstākļi ir tādi, kas pilnībā atbilst cilvēktiesību standartiem, tad tiem nevar būt arī nekāds kumulatīvs efekts citu uzturēšanās apstākļu kontekstā. Līdz ar to ir loģiski, ka tiesa šādus apstākļus nevērtē kumulatīvi. Kamēr nav konstatēts, ka tiesa ir pieļāvusi kādu tiesību normu pārkāpumu, secinot, ka konkrētie apstākļi pilnībā atbilst cilvēktiesību standartiem, šādu apstākļu atsevišķa vērtēšana nevar tikt uzskatīta par pārkāpumu.

Ņemot vērā minēto, vispārīga norāde, ka apgabaltiesa katru no uzturēšanās apstākļiem ieslodzījuma vietā ir vērtējusi atsevišķi, nav pietiekama, lai konstatētu, ka apgabaltiesa ir pieļāvusi tiesību normu pārkāpumu. Līdz ar to šis kasācijas sūdzības arguments nevar būt par pamatu sprieduma atcelšanai.

[11] Kasācijas sūdzībā ir izteikta nepiekrišana tiesas secinājumam, ka apstākļi Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kamerās nesasniedz to minimālo bardzības līmeni, kas nepieciešams Konvencijas 3.panta pārkāpuma konstatēšanai. Kā pamatojums nepiekrišanai ir norādīts tas, ka visām telpām ieslodzījumā ir jāatbilst normatīvo aktu noteikumiem. Taču kasācijas sūdzībā nav paskaidrots, kādiem tieši normatīvo aktu noteikumiem Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kameras neatbilda. Tāpat nav paskaidrots, kā šajā sakarā izpaudās apgabaltiesas pieļautais pārkāpums.

Kasācijas sūdzībā ir pausts arī viedoklis, ka nav pareizs apgabaltiesas izmantotais Rīgas Centrālcietuma Uzņemšanas nodaļas kameru salīdzinājums ar gaidīšanu rindā iestādes gaitenī vai pie ārsta vai atrašanos tiesas sēžu zālē bez logiem. Taču tas nav vienīgais arguments, uz kuru ir balstīti tiesas secinājumi. Tiesa ir pārbaudījusi, kādi apstākļi bija minētajās kamerās un cik ilgi pieteicējs tajās uzturējās (ne ilgāk par vienu stundu), un tieši uz šo izvērtējumu balstīja savu secinājumu, ka pieteicēja cilvēktiesības nav pārkāptas. Kasācijas sūdzībā nav norādīts, ka tiesa būtu nepareizi konstatējusi apstākļus kamerās vai pieteicēja uzturēšanās ilgumu tajās. Tāpat kasācijas sūdzībā nav norādīti nekādi konkrēti juridiski argumenti, kāpēc šādi apstākļi rada cilvēktiesību pārkāpumu (piemēram, atsauce uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu, kur līdzīgos apstākļos ir atzīts cilvēktiesību pārkāpums). Līdz ar to pat tad, ja tiktu atzīts, ka kasācijas sūdzībā kritizētais salīdzinājums nav veiksmīgs, tas nebūtu pietiekami, lai atzītu, ka apgabaltiesa ir izdarījusi nepareizu secinājumu par cilvēktiesību pārkāpuma esību šajā situācijā.

[12] Kasācijas sūdzībā ir izteikta nepiekrišana tiesas secinājumiem par kamerām Nr. 423, Nr. 424 un Nr. 426. Taču arī šajā gadījumā nav norādīti juridiski pamatoti argumenti, kāpēc šie secinājumi būtu uzskatāmi par nepareiziem. Uz kasācijas sūdzībā izteikto kritiku par neatsaukšanos uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi saistībā ar tādu apstākļu nodrošināšanu, kas būtu pielīdzināmi notiesāto personu apstākļiem, Senāts jau atbildēja šā sprieduma 9.punktā. Izvērtējot pārējo šā kasācijas sūdzības punkta saturu, secināms, ka tajā vienkārši izvērstā veidā pausts pieteicēja viedoklis par konkrētiem apstākļiem, neatsaucoties ne uz tiesību normām, ne Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, ne Augstākās tiesas judikatūru, ne arī kādiem citiem tiesību avotiem. Tomēr procesa dalībnieka nepiekrišana tiesas secinājumiem vien nevar būt pietiekams pamats sprieduma atcelšanai.

[13] Kasācijas sūdzībā ir norādīts, ka tiesa nav izvērtējusi to, ka arī kamerās Nr. 424 un Nr. 426 pieteicējam netika nodrošināts privātums sanitārā mezgla apmeklējuma laikā, un attiecīgi tas netika ņemts vērā arī atlīdzinājuma par nemantisko kaitējumu noteikšanā.

Senāts konstatē, ka pieteikumā tiesai nebija norādīts neviens arguments par to, kāpēc būtu uzskatāms, ka kamerās Nr. 424 un Nr. 426 pieteicējam netika nodrošināts privātums sanitārā mezgla apmeklējuma laikā, un arī pieteikuma prasījumu daļā nebija izteikts lūgums atzīt par prettiesisku iestādes faktisko rīcību, nenodrošinot privātumu sanitārā mezgla apmeklējuma laikā šajās kamerās, lai arī desmit punktos tika norādīti citi konkrēti apstākļi, kuru dēļ tika lūgts atzīt, ka iestāde ir pieļāvusi prettiesisku faktisko rīcību. Līdz ar to var secināt, ka sākotnēji tiesai nebija lūgts šos apstākļus vērtēt.

2016.gada 28.septembra tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis norādīja, ka ir nepieciešams precizēt, kādā apjomā lieta tiks skatīta, jo lietā nav vērtējuma par kamerām Nr. 424 un Nr. 426. Tiesa šajā sēdē atlika lietas izskatīšanu, lai dotu pieteicējam iespēju iesniegt pieteikuma precizējumu un lai no Ieslodzījuma vietu pārvaldes pieprasītu dokumentus un pierādījumus par minētajām kamerām.

Pieteicēja pārstāvis iesniedza pieteikuma precizējumu, kurā nekādi papildu argumenti pēc būtības netika norādīti, taču tika precizēta pieteikuma prasījumu daļa, ietverot tajā arī lūgumu atzīt par prettiesisku iestādes faktisko rīcību, nenodrošinot privātumu sanitārā mezgla apmeklējuma laikā. Savukārt iestāde iesniedza tiesai informāciju par strīdus kamerām, citstarp norādot, ka šajās kamerās sanitārajam mezglam ir divus metrus augsts saplākšņa norobežojums ar tikpat augstām durvīm, kā arī pievienotas sanitārā mezgla fotogrāfijas.

Pirmās instances tiesa nekādus rakstveida lēmumus par šiem dokumentiem nav pieņēmusi, tostarp nav vērtējusi, vai attiecībā uz šo jautājumu ir ievērota lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība, ņemot vērā iestādes iebildumus, ka tā ir izvērtējusi visus jautājumus, kas bija norādīti apstrīdēšanas iesniegumā. Tomēr tie ir pievienoti lietai.

Senāts atzīst, ka šo dokumentu pievienošana lietai varēja radīt iespaidu, ka pieteikuma precizējums ir pieņemts un tiesa par to lems. Taču pirmās instances tiesas spriedumā jautājums par privātuma nodrošināšanu sanitārā mezgla apmeklējuma laikā kamerās Nr. 424 un Nr. 426 netika vērtēts. Tas savukārt var likt domāt, ka pirmās instances tiesa tomēr neuzskatīja, ka pieteicējs vēlas, lai tiesa par šiem apstākļiem lemtu, iespējams, tādēļ, ka pieteicēja un viņa pārstāvja rīcība tiesas procesa laikā bija pretrunīga. Proti, pēc pieteikuma precizējuma un iestādes iesniegto dokumentu pievienošanas lietai pieteicējs un viņa pārstāvis ne rakstveidā, ne tiesas sēdē tā arī neizteica nekādus konkrētus argumentus, kāpēc būtu uzskatāms, ka strīdus kamerās nav nodrošināts privātums sanitārā mezgla apmeklējuma laikā. Tāpat netika izteikti iebildumi pret iestādes norādīto, ka sanitārajiem mezgliem šajās kamerās bija divus metrs augsts norobežojums ar durvīm. Līdz ar to tas varēja radīt tiesai iespaidu, ka tieši par šiem apstākļiem strīda nav un pieteicējs tikai vēlas, lai tiktu izvērtēti pārējie apstākļi šajās kamerās, ko tiesa arī darīja.

Tā kā gan paša pieteicēja un viņa pārstāvja, gan arī pirmās instances tiesas rīcība bija pretrunīga, tad gadījumā, ja pieteicējs tomēr tiešām vēlējās šā jautājuma izvērtēšanu tiesā, īpaši svarīgi bija apelācijas sūdzībā skaidri paust iebildumus par to, ka pieteikums pirmās instances tiesas spriedumā netika izlemts pilnā apjomā. Taču Senāts konstatē, ka apelācijas sūdzībā nebija izteikti nekādi iebildumi par to, ka jautājums par privātuma nodrošināšanu sanitārā mezgla apmeklējuma laikā kamerās Nr. 424 un Nr. 426 netika vērtēts. Apelācijas sūdzībā jautājums par privātuma nodrošināšanu vispār nav pieminēts nekādā veidā.

Senāts uzskata, ka būtiski šajā lietā ir arī tas, ka pieteicēju visā tiesvedības laikā pārstāvēja zvērināts advokāts, kurš sagatavoja arī apelācijas sūdzību. Tiesa var paļauties uz to, ka zvērināts advokāts apzinās to, cik nozīmīgi ir skaidri un savlaicīgi izteikt visus iebildumus un argumentus lietā, tādējādi nodrošinot pārstāvamā gribas precīzu īstenošanu.

Ņemot vērā minēto, Senāts atzīst, ka apgabaltiesai bija pamats uzskatīt, ka pieteicēja griba apelācijas sūdzībā ir pausta precīzi un pieteicējs neuzskata, ka viņa pieteikums pirmās instances tiesas spriedumā nebūtu izlemts pilnā apjomā. Līdz ar to Senāts atzīst, ka apgabaltiesai šajos apstākļos nebija pamata savā spriedumā lemt par plašāku apstākļu loku, nekā bija vērtēts pirmās instances tiesas spriedumā.

[14] Kasācijas sūdzībā ir izteikti arī iebildumi par apgabaltiesas spriedumu daļā, ar kuru izlemts pieteicēja prasījums par nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu. Kasācijas sūdzībā norādīts, ka nav ievērots Latvijas Republikas Satversmes 92.pants, Administratīvā procesa likuma 92.pants, kā arī Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmā daļa. Tomēr kasācijas sūdzībā nav paskaidrots, kā tieši šis pārkāpums ir izpaudies un kas tieši nav ievērots.

Savukārt saistībā ar prasījumu par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu ir norādīts tikai tas, ka tas bija apmierināms pilnā apmērā. Kasācijas sūdzībā nav norādīta neviena tiesību norma, ko apgabaltiesa būtu pārkāpusi, izlemjot šo prasījumu.

Līdz ar to šie argumenti nevar būt pamats apgabaltiesas sprieduma atcelšanai attiecīgajās daļās.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta pirmās daļas 1.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 28.septembra spriedumu, bet /pers. A/ kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

A. Kovaļevska L. Slica I. Višķere